

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора, Заслуженого юриста України Криволапчука Володимира Олексійовича на дисертаційну роботу Оверченка Дмитра Григоровича на тему: «Тактико-психологічні аспекти превентивної діяльності поліцейських відділів масових і охоронних заходів», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Сучасне українське суспільство як ніколи потребує у реалізації комплексної програми по упровадженню системи заходів превентивного характеру. Подана дисертація присвячена дослідженню особливостей превентивної діяльності поліцейських відділів масових і охоронних заходів та відділів (секторів) превентивної комунікації управлінь превентивної діяльності Головних управлінь національної поліції в областях та м. Києві (далі – УПД ГУНП). Актуальність дисертаційної роботи визначається необхідністю комплексного вивчення особливостей превентивної діяльності поліцейських під час масових і охоронних заходів, розробкою науково-практичних рекомендацій щодо тактико-психологічних особливостей забезпечення правопорядку та проведення переговорної діяльності поліцейських під час різних видів масових заворушень з різними типами натовпу та з різними категоріями учасників масових заворушень.

Слід підкреслити, що загальні положення превентивної діяльності поліцейських відділів масових і охоронних заходів УПД ГУНП у наукових працях вчених розкриті не були, тому виконана робота Оверченком Д.Г. є першої в Україні.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечені: 1) широтою, різноманітністю та ґрутовністю опрацьованої джерельної бази; логічною побудовою методики дослідження; 2) адекватністю методології та логікою побудови методики дослідження; 3) ґрутовністю та репрезентативністю

вибірки, яку склали 119 поліцейських відділів масових і охоронних заходів УПД ГУНП в областях (надалі – респондентів), зокрема: ВМОЗ УПД ГУНП в Одеській області – 57; ВМОЗ УПД ГУНП в Хмельницькій області – 22; ВМОЗ УПД ГУНП в Дніпропетровській області – 20; ВМОЗ УПД ГУНП в Львівській області – 20.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений внутрішньо узгодженою **структурою** дисертаційної роботи. Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (184 найменування) і додатків. Повний обсяг дисертації становить 263 сторінки, із них обсяг основного тексту – 198 сторінок.

Метою дисертаційної роботи є розробка науково-практичних рекомендацій щодо тактико-психологічних особливостей забезпечення правопорядку та проведення переговорів під час масових заходів, на підставі теоретичного обґрунтування та емпіричного дослідження особливостей превентивної діяльності поліцейських відділів масових і охоронних заходів.

Ознайомлення з текстом дисертаційної роботи надає підстави стверджувати, що основні положення та висновки, які виносить автор на захист, мають відповідний ступінь наукової новизни.

Характеристика змісту роботи. Змісту дисертації притаманний доволі високий теоретичний та науково-методологічний рівень виконання поставлених дисертантом завдань. У першому розділі Оверченком Д.Г. вперше було ґрунтовно проаналізовано та здійснено: 1) визначення основних загальних положень теорії превентивної діяльності поліцейських відділів масових і охоронних заходів (категоріально-понятійного апарату, мети, принципів, суб'єктів та об'єктів превентивної діяльності та ін.); 2) виокремлення функціонально-діяльнісних компонентів превентивної діяльності поліцейських відділів масових і охоронних заходів та відділів (секторів) превентивної комунікації УПД ГУНП та на їх основі конкретизація функцій; 3) визначення основних завдань поліцейських відділів масових і охоронних заходів УПД

ГУНП відповідно до напрямів діяльності на основному та заключних етапах здійснення професійних функцій.

У другому розділі було описано результати емпіричного дослідження та наголошено на проблемних питаннях діяльності поліцейських відділів масових і охоронних заходів та відділів (секторів) превентивної комунікації УПД ГУНП.

У третьому розділі автором було запропоновано науково-практичні рекомендації щодо тактико-психологічних особливостей забезпечення правопорядку та проведення переговорів під час масових заворушень, а також проведення поліцейськими переговорів з різними категоріями учасників масових заворушень.

Наукова новизна дисертації Оверченка Д.Г. в розширені уявлень про превентивну діяльність поліцейських відділів масових і охоронних заходів з урахуванням їх напрямів діяльності та специфіки. Зокрема автором *вперше* 1) визначено: мету, принципи, суб'єктів та об'єктів превентивної діяльності поліцейських відділів масових і охоронних заходів (відділів (секторів) превентивної комунікації УПД ГУНП; 2) виокремлено загальні та персоніфіковані функціонально-діяльнісні компоненти превентивної діяльності та функції поліцейських відділів масових і охоронних заходів відділів (секторів) превентивної комунікації; 3) визначено (відповідно до норм нормативно-правових актів України та напрямів діяльності) завдання, які повинні вирішувати поліцейські відділів масових і охоронних заходів та відділів (секторів) превентивної комунікації на етапах здійснення професійних функцій (підготовчому, основному та заключному); 3) розкрито зміст компетентності суб'єктів переговорної діяльності через складові, що її детермінують (професійно важливі знання, уміння та навички, професійно важливі якості, професійно важливі здібності, мотивацію та досвід); 4) запропоновано «Картку груп професійно важливих умінь суб'єктів переговорної діяльності», яка складається з таких груп умінь як: організаційно-правові, лідерські, комунікативні, перцептивно-когнітивні, діагностичні та самоврядування; 5) встановлено реальний та еталонний профіль

інтелектуальних, вольових, моральних, комунікативних груп професійно важливих якостей суб'єктів переговорної діяльності; 6) визначено загальні положення теорії переговорної діяльності: суб'єктів, об'єктів, предмет переговорної діяльності, головну мету, принципи проведення переговорів з об'єктами переговорної діяльності, функції переговорної діяльності; основні правила проведення переговорів з об'єктами переговорної діяльності та ін.

Практичне значення полягає в тому, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації впроваджені у службову діяльність Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України, в освітній та нормотворчий процес.

Автор переконливо довів про необхідність внесення змін до наказу Національної поліції України «Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України» від 27 листопада 2015 року №123 [15] до розділу I, та доповнити пунктом «...10. Визначення основних термінів наказу» та конкретизовано, за стилістичними правилами слововживання іменників, зміст термінів (превентивна діяльність, профілактика, загальне запобігання правопорушенню, індивідуальне запобігання правопорушенню, попередження правопорушень, припинення правопорушень, відвернення правопорушень).

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях. Теоретичні та емпіричні результати дослідження опубліковано в збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференціях, круглих столах: «Організація професійної підготовки підрозділів Національної поліції України» (м. Одеса, 31 жовтня 2017р.); «Актуальні питання забезпечення публічного порядку та безпеки в сучасних умовах: вітчизняний та міжнародний досвід» (м. Дніпропетровськ, 17 листопада 2017 р.); «Участь правоохоронних органів та військових формувань України у забезпеченні громадської безпеки» (м. Харків, 30 листопада 2017 р.); «Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів» (м. Кривий Ріг, 15 лютого 2018 р.); «Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави»

(м. Одеса 30 березня 2018 р.); «Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України» (м. Харків 30 березня 2018 р.); «Службова підготовка як система заходів, спрямованих на вдосконалення знань, умінь та навичок працівників Національної поліції України» (Одеса, 02 жовтня 2018 р.).

Оцінювання оформлення дисертації. Дисертацію оформлено згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Загалом позиції автора є логічними, послідовними та переконливими. Водночас на думку офіційного опонента у роботі певні висновки і твердження, викликають сумніви і можуть слугувати підґрунтом дискусії, потребують додатково аргументації або спеціальних під час публічного захисту:

1. У своїй роботі Оверченко Д.Г. досліджує особливості превентивної діяльності поліцейських двох підрозділів, а саме відділів масових і охоронних заходів та відділів (секторів) превентивної комунікації управлінь превентивної діяльності ГУНП.

Однак назва дисертації, на нашу думку, не в повній мірі відповідає предмету дослідження.

2. За результатами дослідження автором запропоновано розробити проекти наказів Національної поліції України «Про затвердження положення про відділи масових і охоронних заходів управлінь превентивної діяльності головного управління національної поліції та «Про затвердження Положення про відділ (сектор) превентивної комунікації управління превентивної діяльності головного управління національної поліції». Погоджуючись з здобувачем у питаннях більш чіткої регламентації діяльності поліцейських за цими важливими напрямами, хочеться з'ясувати, чи підготовлені ним або у співавторстві проекти цих нормативних актів. Крім того, ми вважаємо, що було б більш доцільним з точки зору нормотворчої діяльності розробити та видати наказ Національної поліції України «Про затвердження типового положення про управління превентивної діяльності ГУНП та його структурні підрозділи.»

3. У поданій до захисту роботі наводяться дані щодо емпіричного дослідження, яке проводилось поетапно упродовж 2017-2019 років за участю 119 поліцейських відділів масових і охоронних заходів УПД ГУНП в 4-х областях.

В 2 та 3 розділах дисертації автор присвячує увагу дослідженню діяльності поліцейських відділів (секторів) превентивної комунікації, пропонує тактико-психологічні особливості проведення поліцейськими переговорів з різними типами натовпу та категоріями учасників та інше.

Враховуючи викладене хочеться почути від автора відповідь на запитання щодо потреби під час дослідження в проведенні анонімного анкетування поліцейських саме цих самостійних підрозділів УПД ГУНП.

4. У висновках дисертаційної роботи зазначено, що на підставі аналізу наукових розвідок та результатів анонімного анкетування автором вперше розроблено «Картку професійно важливих умінь переговорної діяльності». На думку автора у суб'єктів переговорної діяльності повинні бути розвинені такі групи умінь як: організаційно-правові, лідерські, комунікативні, перцентивно-когнітивні, діагностичні уміння та уміння самоврядування.

Виникає логічне питання до здобувача щодо впровадження у діяльність відповідних підрозділів Національної поліції України «Картки груп професійно важливих умінь» для здійснення професійно-психологічного відбору кандидатів на посаду поліцейського відділів (секторів) превентивної комунікації та їх практична значимість.

5. В обґрунтуванні вибору теми дослідження та її актуальності автор, жаль, не наводить статичні дані НПУ щодо кількості зареєстрованих злочинів проти громадської (публічної) безпеки, виявлених осіб, які вчинили кримінальні та адміністративні правопорушення, виявлених порушень.

На нашу думку, такі дані стали ваговим аргументом у правильності вибору обраного напрямку дослідження.

Вказані зауваження носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, аналіз змісту якої свідчить про

самостійність, цілісність, обґрунтованість проведення дослідження його актуальність і високий науковий рівень, суттєве теоретичне і практичне значення.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення.

Дисертація Оверченко Дмитра Григоровича «Тактико-психологічні аспекти превентивної діяльності поліцейських відділів масових і охоронних заходів» є завершеною кваліфікаційною працею, виконано особисто, містить нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретну наукову проблему, яка має істотне значення для оптимізації превентивної діяльності поліцейських відділів масових і охоронних заходів та відділів (секторів) превентивної комунікації Управлінь превентивної діяльності ГУНП в областях.

Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності 081 – «Право», робота пройшла належну апробацію. Дисертація є кваліфікованою, завершеною працею, у якій не виявлено порушень академічної добросесності. Дослідження підготовлено зрозумілою, юридично й літературно грамотною мовою. Оформлення дисертації загалом відповідає встановленим МОН України вимогам.

Дисертація відповідає вимогам Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 167, а її автор – Оверченко Дмитро Григорович, заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – «Право».

Опонент:

Перший заступник директора

Державного науково-дослідного інституту МВС України

доктор юридичних наук, професор

Заслужений юрист України

11.06.2021

В.О. Криволапчук